

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

74. ÅRGANG

17. NOVEMBER 1962

A V I N N H O L D E T :
ALF AHLBERG: DE SENE ÅR - KONSILET FRA UKE TIL UKE
- H. RIEBER-MOHN: ET KIRKEMØTE TAR FORM - FILM:
DEN ENKELTES ANSVAR - BØKER: FRA VÅRE NABOLAND
- BLIKK PÅ TIDEN - AV KIRKENS LIV - UTENLANDSNYTT

NR
22

NESTE NUMMER UTKOMMER 1. DESEMBER 1962

ST. OLAV i løssalg:
GRUNDT TANUMS BOKHANDEL
Karl Johansgt. Oslo, og
UNIVERSITETSBOKHANDLEN
Blindern

Noe virkelig pent:
Franske glassmalerikort, julemotiver o.a.,
dobbl. med konv. kr. 2.50.
Italienske julekort gamle mestere, uten
konv. kr. 0.60, med konv. kr. 0.70.
Mindre julekort med konv. kr. 0.25.
Adventkalendere kr. 3.15 - 3.85 - 6.00
- 7.00 - 8.05.
Pauluskalender 1963, tysk ell. fransk,
kr. 5.00.
Hummel- og mange andre kunstkaldere.
For bilen og motorsykkelen: Christopher-
medaljer kr. 6.30 - 15.80 - 17.70 -
19.40 - 36.80.

ST. OLAV BOKHANDEL,
Akersv. 5, Oslo.

FYRINGSOLJE
brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Arendal
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hammer- fest
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus	}	Hønefoss
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Lillestrøm
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke		
St. Mikael's Prestegård	}	Tromsø
St. Theresia kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Trondheim
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Tønsberg
Bispegården		
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

**Vi takker for kollekten
på Allehelgenssøndag!**

St. Olav's adm.

R.I.P.

Vår inderlig elskede og omsorgs-
fulle pappa, min snille svigerfar,
min kjære bror, vår gode svoger og
hjerterens gode onkel

Fabrikkeier
LEO C. W. MULLER

forlot oss i dag, styrket med Kir-
kens hellige nådemidler.
Fredrikstad 8/10 1962.
Astri Borg Müller.
Oskar og
Anne Margrethe Borg Müller.
Maria Müller.
Svigerinner, svogre, nieser, nevøer.

R.I.P.

Vår inderlig kjære
Sorenskriver
GUNNAR A. LØVLAND
sovnet stille inn i dag,
76 år gammel.
Kristiansand S./Oslo, 29.10.1962.
Helga Løvland.
Helga, Ågot og Ragnhild.
Svigerbarn barnebarn og søsken.
Requiem messe fant sted i St. Ansgar
kirke, Kristiansand S., torsdag
1. november.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO,
Urtegt. 29 11, tlf. 68 08 68.

Kontortid 12—13 hver dag
unntatt lørdag.

**LEGMANNSRÅDET
OSLO KATOLSKKE BISPEDØMME**

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

OSLO KATOLSKKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13.
Akersv. 5, Oslo.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 18. NOVEMBER (23. s. e.
pinse): Ep. Fil. 3, 17—4, 3. Ev. Matt.
9, 18—26. Mandag: Elisabeth, enke.
Tirsdag: Felix av Valois, bekj. Onsdag:
Marias ofring i templet. Torsdag: Cecilia,
jomfru og martyr. Fredag: Clemens I,
pave, martyr. Lørdag: Johannes av Kor-
set, kirkelærer.

SØNDAG 25. NOVEMBER (24. s. e.
pinse): Ep. Kol. 1, 9—14. Ev. Matt. 24,
15—35. Mandag: Silvester, abbed. Tirsdag,
onsdag, torsdag: Ferialdager. Fredag:
Andreas, apostel. Lørdag: Marias
lørdagsmesse.

SØNDAG 2. DESEMBER (1. s. i advent):
Ep. Rom. 13, 11—14. Ev. Luk. 21, 25
—33.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke,	7.00	11.00
Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	9.00	9.45 m.eng. pr.
St. Hallvards kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9- 11.30	10.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15410	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN, St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23 75 1	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
STABEKK: Maria Kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvards kapell, tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949		10.45
St. Olavs kapell	8.00	
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegår- den tlf. 21 214	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, IIa, tlf. 20 221	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, tlf. 7558 Mariabeimen, Nørve, tlf. 7184	8.30	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Elisabeth Inst. St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gannes O.P.

Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagsiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

Alf Ahlberg:

DE SENE ÅR

Man tar neppe meget feil, hvis man som en av de viktigste årsaker til våre dagers ringeakt for alderdommen, ja, kanskje som den avgjørende årsak — anfører den langsomme, i våre demokratiske samfunns nesten umerkelige, men ikke desto mindre revolusjonerende forskyvning, som finner sted i selve *vår vurdering av mennesket*. Hvor meget er et menneske i grunnen verd? Ifølge den kristelig-humanistiske menneskebehandling har ethvert menneske, uansett alle sekundære skillelinjer, en umistelig egenverdi, som ikke kan måles eller graderes. Verdiforskyvningen består nå i at denne egenverdi i stadig høyere grad er blitt erstattet av noe man kunne kalle *prestasjonsverdi*. Et menneskes verd er etter vår gjengse betraktningmåte lik den nytte samfunnet kan ha av det. Eller, for å uttrykke det litt brutalt: med dets avsetningsmuligheter på personmarkedet! I det moderne samfunn går hele vår oppdragelse i virkeligheten ut på å gjøre oss prestasjonsdyktige, efterspurt på grunn av vår evne til å utføre visse arbeider som ansees for nødvendige, og fungere perfekt i produksjonsmaskineriet. Det er en utdannelse til prestasjoner, ikke en oppdragelse til åndelig rikdom, til å virkeliggjøre oss selv og vår egenverdi som mennesker; dens eneste hensikt er å gjøre oss til individer av maksimal ydeevne. Produksjonslivet, som burde være et middel til en mer menneskelig tilværelse, er blitt et mål i seg selv. Det er sant at menneskene må produsere store kvanta av nødvendighetsartikler for å kunne føre et rikt liv. Men det moderne menneske oppfører seg som om det var livets egentlige formål å produsere de fleste mulige av disse ting; som om mennesket var til for *deres* skyld og ikke omvendt.

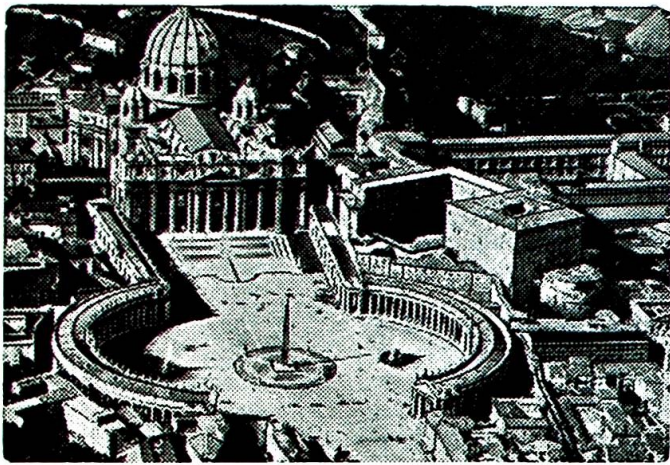
Målestokken for et menneskes verdi blir således ikke hva det er, men hva det kan gjøre. Å sette rekord — på alle områder — det er tidens løsen. Man sier at helgendyrkelsen er avskaffet i de protestantiske land, men der tar man grundig feil. Det er sant nok at vi i vår sekulariserte tid ikke har plass til de gamle helgener, de mennesker som led ondt i verden, disse «sorgens helter i legendens tid», som har en slik gledens stråleglans om pannen, at kunsten fra gammel tid med rette har avbildet dem med en mattgyllen glorie. Våre helgener er *fremskrittets* helter, rekordmenneskene, idrettsstjernen, film-

stjernen, den effektive forretningsmann, den dyktige direktør, eksperten i «den rette høyre», konstruktører av sputniker, måneraketter, romfartøyer; kort sagt Lederen.

Under slike forhold er det naturlig at ungdom blir en egenverdi og alderdom noe rent mindreverdig. For i det alminnelige kappløp om de maksimale prestasjoner har ungdommen selvfølgelig de beste kvalifikasjoner, mens alderdommen sakter sorgelig akterut. Hvis de gamle ennå kan gjøre en betydningsfull innsats i livet, beror den ikke på hva de kan gjøre, men på hva de er. Det er ikke bare den legemlige vitalitet som uunngåelig avtar med årene. «Intelligensen», slik som den i vår tid måles ved hjelp av tests, er nødvendigvis også i avtagende, i begynnelsen kanskje langsomt, siden med stadig større hast. Hukommelsen svinner, initiativet slappes, mottageligheten og tilpasningsevnen sløves — kort sagt: alt det som har med ytre prestasjoner å gjøre går gradvis tapt. Men til erstatning skulle alderdommen dog eie atskillige kvaliteter som man nødvendigvis savner i de unge år — et større overblikk over tilværelsen, en dypere livserfaring, med hvilken der burde følge større sinnsro og sjelefred, en større mildhet i menneskebedømmelsen, en sikrere proporsjonssans, generøsitet, *humanitas*; en holdning som i det minste ligner det man kaller *visdom* (hvilket er noe ganske annet enn *intelligens*). Mon en kultur utstraffet kan gi avkall på egenskaper og verdier av den art? Eller er der ikke plass til dem i en verden hvor alle streber mot prestasjonsrekorder, som øyeblikkelig glemmes igjen; hvor man forveksler ytre med indre storhet; hvor verdimålerne heter kvantitet, fart, sensasjon, makt, og hvor «siste skrik» neppe når å forstumme, for det er overdøvet av morgendagens. Burde ikke alderens vidsyn, toleranse, proporsjonssans og livserfaring kunne bety noe i en verden som herjes av fanatisme, sneversyn, hat og hunger etter prestisje? Skulle de gamle virkelig behøve å føle seg mindreverdige og overflødige i en slik verden?

Artikkelen er hentet fra Alf Ahlbergs lille skrift: «De sene år» — omtalt annet steds i dette nummer.

ET BUDSKAP TIL MENNESKEHETEN

Det annet Vatikankonsil begynte sitt egentlige arbeid med å vedta et «budskap til menneskeheten». Budskapet er holdt i enkle og inderlige vendinger; det er mer bibelsk og hjertelig enn programmatisk veltalende. Det innledes med følgende ord: «Vi ønsker å forkynne overfor alle mennesker og alle nasjoner det budskap om frelse, kjærlighet og fred, som Jesus Kristus, den levende Guds Sønn, bragte til verden og overga i Kirkens varetækt.»

Og videre uttaler konsilfedrene: «Under ledelse av den Hellige Ånd vil vi søke å fornye oss selv, for stadig å bli mer trofaste vidner for Kristi evangelium. Vi vil strebe etter å stille Guds sannhet frem for vår tids mennesker, i all sin fylde og all sin renhet, slik at de kan forstå den og slutte seg til den av fullt hjerte . . .

Vi som er kommet sammen her fra alle kanter av jorden, vi bærer med oss i vårt hjerte alle de smertefulle spørsmål — materielle og åndelige — som opptar de folkeslag som er oss betrodd, deres sorger, deres lengsler og håp. Vi er klar over de problemer som trenger seg inn på dem. Vi ønsker å utstrekke vår omsorg til alle — til de minste, de fattigste, de svakeste. Vi føler oss solidariske med alle dem som i mangel av tilstrekkelig gjensidig hjelp, ennå ikke har kunnet nå frem til en virkelig menneskeverdig utvikling.

Derfor akter vi også i vårt arbeid å gi en viktig plass til alle disse jordiske spørsmål, som berører menneskets verdighet og et sant folkenes fellesskap. For «Kristi kjærlighet tvinger oss»: «Den som ser sin bror i nød og lukker sitt hjerte for ham, hvordan kan kjærligheten til Gud bli i ham?»

FRED OG RETTFERD

Dernest fremhever biskopene to spørsmål som særlig viktige — nemlig freden i verden og den sosiale rettferdighet. Angående freden erklærer biskopene blant annet: «Kirken arbeider av alle krefter på å nærme folkene til hverandre, på å skape en gjensidig forståelse og aktelse blant dem. Er ikke selve dette kirkemøte det synlige tegn på et broderlig samfunn, på tvers av de forskjellige raser, folkeslag og sprog? — Vi erklærer at alle mennesker er brødre, uten hensyn til hvilke grenser som skiller dem, geografiske eller kulturelle.»

Og hva den sosiale rettferdighet angår: «Den lære som legges frem i ensyklikaen *Mater & Magistra* viser til evidens at Kirken mer enn noensinne er nødvendig for den moderne verden, for å kunne bekjempe de

KONSILET

skrikende urettferdigheter og ulikheter, for å gjenopprette et riktig forhold mellom gudene og gjøre tilværelsen mer menneskeverdig og overensstemmende med evangeliets prinsipper.»

Og biskopene avslutter sitt budskap med å oppfordre til samarbeid «ikke alene våre brødre, i hvis tjeneste vi er som deres hyrder, men alle våre brødre som tror på Kristus, og alle mennesker av god vilje . . . Det er vår inderlige bønn at denne verden, som ennå er så langt fra den ønskede fred, må se den håpets lysstråle som utgår fra Jesus Kristus, vår eneste Frelser.»

Denne erklæringen vedtok konsilet praktisk talt enstemmig, ved å reise seg samlet. Bare én vesentlig innvending var blitt reist: Man beklaget at «taushetens kirke» ikke var nevnt i budskapet. Til dette lød straks svar fra Ungarn og Litauen: «Det beste dere kan gjøre for taushetens kirke, er å tie om den.» De ukrainske eksilbiskoper og endel landflyktige biskoper fra Kina avsto imidlertid av denne grunn å stemme for erklæringen, og forble sittende.

Det var det franske episkopat som la frem forslaget om dette budskapet, og førsteutkastet til det ble levert av to franske dominikanere, *Congar* og *Chenu*, begge teologiske rådgivere ved konsilet (den siste vil våre lesere huske fra et intervju vi brakte med ham i januar i år).

KOMMISSJONENE — EN ALLSIDIG REPRESENTASJON

På det samme møtet som vedtok dette budskapet til menneskeheten, ble valgene til kommisjonene bekjentgjort. Konsilet skulle som tidligere nevnt velge 16 medlemmer til hver kommisjon. Senere har paven komplettert listene ved å utnevne sine egne representanter — 9 (opprinnelig 8) i hver.

Vi rakk så vidt forrige gang å nevne at hovedparten av kommisjonsmedlemmene — 90 av 160 — var hentet fra den «internasjonale» listen, stilt opp av de mellom- og nordeuropeiske episkopatene. Slik valget falt ut, ble det også virkelig et internasjonalt valg. 42 land ble representert i kommisjonene (Skandinavia har dog ingen representanter!) Konsilets vilje til å være seg selv kom også til syne i det usedvanlig lille antall kuriemedlemmer som ble valgt, som forøvrig italienerne i det hele — bare 16 italienerne kom med på listen i denne omgang.

Dette siste forholdet rettet imidlertid paven noe opp da han noen dager senere bekjentgjorde sitt valg av medlemmer. Her ble for det første både kurien og den italienske kirke fyldigere representert, idet alle kongregasjonssekretærene og ialt 23 nye italienerne kom med i kommisjonene. Men samtidig foretok paven en annen viktig komplettering: De asiatiske og afrikanske land var sterkt underrepresentert. Dette oppveide paven ved å inkludere et relativt stort antall afrikannere og asiater, og i det hele tatt slike land som tidligere ikke hadde vært representert. Enkelte eksperter som var blitt uteglemt kom også med her.

FRA UKE TIL UKE

Annen rapport fra kirkemøtets drøftelser

På denne måten er det grunn til å håpe at kommisjonene er blitt så allsidig sammensatt som mulig. Paven har ved sine utnevnelser igjen vist at han ikke er pave for noe bestemt *parti* i kirken — alle tendenser skal få sin sjanse. Slik mener han å tjene best, og sikre seg at konsilet bare tar slike avgjørelser som man virkelig kan være trygg på at majoriteten står bak, og derfor kan og vil bli ført ut i livet.

Disse kommisjonene kommer nemlig uten tvil til å spille en vesentlig rolle under konsilet. Det er de som skal utforme de endelige forslag som plenums møtene skal stemme over; det er de som, med $\frac{2}{3}$ flertall, avgjør hvorvidt et endringsforslag skal tas til følge eller ikke, og legges frem for plenum.

LITURGIEN TIL DISKUSJON

Når dette skrives, har kirkemøtet allerede i fjorten dager beskjeftiget seg med første punkt på programmet: Liturgien.

Liturgien utgjør emnet for det mest omfattende prosjekt av samtlige sytti. Det er oppdelt i åtte kapitler, og konsilfedrene er for øyeblikket ikke kommet lenger enn til annet kapittel. Særlig lenge oppholdt man seg ved det innledende kapittel om liturgien i alminnelighet, der selve de grunnleggende prinsipper for liturgien ble diskutert. Her kom også spørsmålet om det liturgiske sprog til drøftelse, og debatten har til dels vært livlig. Få detaljer er kjent om hva som er sagt og hevdet, men ut fra talerlisten kan en allerede slutte seg til en del!

Når det gjelder de mer generelle prinsipper, kan en straks skjelne mellom to hovedtendenser: Biskoper som ønsket å overlate hele saken til den romerske administrasjon, og biskoper som understreket at det var nettopp for selv å bestemme, at de var samlet. Det ser ut til å ha vært alminnelig enighet om at det var vesentlig å engasjere de troende mer aktivt i liturgien. Men ville en innføring av folkesproget være et nyttig, ja nødvendig, middel til det? Her sto meningen steilt mot hverandre — enkelte biskoper gikk så langt som til å hevde at innføring av folkesproget var en invitt til skisma, andre understreket latinens forenende karakter. Men fra alle kanter av verden lød krav i motsatt retning: Indere, vietnamesere, japanere og afrikanere stilte seg solidarisk med sine landsmenn, for hvem latinen representerer en fremmed kultur, en fremmed mentalitet. Og biskop *Spülbeck* fra Øst-Tyskland viste hvordan kommunistene i stigende grad tok i bruk en marxistisk «liturgi» — og hvilke økede krav som dermed stilles til kirkens egen liturgi, i retning av forståelighet og appell.

REFORMER VED MESSENS FEIRING?

Nærmere hundre talere hadde hatt ordet, da konsilet endelig etter en ukes drøftelser kunne ta fatt på annet kapittel: Messen. Også her har flere viktige reformforslag vært fremme, i samsvar med kommisjonens prosjekt. Det blir foreslått adgang til nattverden

under begge skikkelser — foreløbig(?) i begrenset omfang, nemlig ved særlig spesifiserte, høytidelige anledninger. Kardinal *Alfrink* understreket betydningen av at man på denne måten virkelig respekterte det tegn Kristus har overgitt oss: brød og vin, hans legeme og blod. Og kardinal *Bea* pekte på at vår vanlige vestlige praksis er en anstøtssten for protestantene.

Konselebrasjonen er et annet viktig punkt: Det blir foreslått at hvor mange prester er forsamlet — slik som i store kirker, i klostre, ved kongresser osv., bør de alle kunne samles om ett og samme alter, og feire den ene messe *sammen*, — slik som det også skjer i Østkirken.

Øg endelig ser det ut til å være aminnelig enighet om at de prinsippene som hittil har vært fulgt for *skriftlesningen*, må forandres; større vekt må legges på Ordets liturgi, og man må få flere teksttrekker, slik at større deler av Bibelen blir lest årene igjennom. Det må legges større vekt på en bibelsk homilie (kort preken), som fast ledd i gudstjenesten, og en almen *kirkebønn* bør gjeninnføres som konklusjon på første del av messen.

(Forts. n. s.)

ET KIRKEMØTE TAR

Fra vår utsendte medarbeider Hallvard Rieber-Mohn

Roma i november.

Det II. Vatikankonsil er bare noen uker gammelt. Sammenlagt er det beregnet til å vare minst ett og et halvt år — forhastede dommer om hvilken vei det tar, er med andre ord utilgivelige. Og allikevel tegner der seg allerede nå enkelte store og uttrykksfulle linjer i kirkemøtets forhandlinger som fortjener oppmerksomhet og ettertanke, med henblikk på det som vil følge.

Man røber ingen konsilhemmelighet når man fastslår at de første ukers forhandlinger tildels har satt det kjempemessige bispemøtets tålmodighet på en hård prøve. Og årsakene ligger klart i dagen.

Et uøvet parlament

Hverken organisatorene eller de innkalte hadde noen muligheter for egentlig å bygge på tidligere erfaringer. Forrige konsil ligger jo nesten hundre år tilbake i tiden, og fant sted i et Europa så ulikt vårt eget at det første Vatikankonsils praktiske opplegg for en stor del viste seg ubrukelig. Kirkemøtet oppdaget derfor snart etter åpningen at det i viktige henseender var organisatorisk uforberedt og hadde vanskelig for å fungere effektivt. Bruken av latinen som fellessprog i plenumsforsamlingene går så noenlunde, selvom den høyst varierende *uttale* av latinen — gode høyttaler-anlegg til tross — gjør enkelte innlegg nesten ubegripelige. Verre er det at det i en forsamling på over 2000 delegater har vist seg vanskelig å skape en egentlig meningsutveksling fra mann til mann — innleggene blir lett isolerte og svarer sjelden til hverandre, og sluttinntrykket blir en forvirrende mosaikk av meninger som ikke samles til noen syntese. Parlamentarikere fra verdens større nasjonalforsamlinger, det britiske parlament eller den franske nasjonalforsamling, ville formodentlig påpeke at en så stor forsamling som konsilet, for virkelig å få sakene effektivt fra hånden, må underkaste seg en meget streng husorden, med komitémøter utenom plenumsforsamlingene, og fremleggelse av sakene gjennom en eller to utpakte talsmenn. Det er da også hva man ventet vil skje. Selv om konsilet kanskje trengte å se talefriheten så betingelsesløst respektert som det hittil har vært tilfelle, er det sannsynlig at reglementet nå strammes til, for å vinne tid. For iakttagere med sans for tall og kalkyle har etter to ukers forhandlinger kunnet legge en katastrofal beregning på Pavens bord: Med den nåværende fart ville det II. Vatikankonsil bruke — 18 — atten! — år på komme igjennom sin egen saksliste!

EN TUNGRODD FORSAMLING

Nå skal imidlertid biskopene diskutere seg videre frem gjennom prosjektet, før det kommer til de første avstemningene, og liturgien alene kan visst godt oppta hele første sesjon, med den farten tingene foregår i nå. Det er vel snart to hundre talere som har hatt ordet, og til tross for sterkt begrenset taletid (ti minutter, som blir ubønnhørlig krevd overholdt av presidenten) kan man neppe regne med at annen sesjon fortsetter med den nåværende forretningsorden.

Det frie ord

Disse begynner-vanskeligheter til tross, er hovedinntrykket av forhandlingenes begynnelse positivt, sympatisk og ikke uten overraskelser. Flere av de ikke-katolske observatører her nede har gitt uttrykk for glede og forundring over i hvilken grad denne katolske bispeforsamling reagerer utvunget og spontant i sine drøftelser. De fleste av dem kom vel til Roma med inntrykket av den katolske kirke som en sluttet, monolittisk blokk, og ventet at man hektisk ville søke å skjule enhver indre motsetning eller sprekke i enheten. Hva de har fått se, fra sine reserverte plasser i konsil-aulaen, og med konsilets egne dokumenter i hendene, er en høyst levende og bevegelig forsamling, som ikke bare hurtig griper til applaus eller tydelige mishagsytringer, men som også i debatten kan oppvise skarpe og temperamentsfullt uttrykte motsetninger innenfor sin enhet. Her tales åpent og fritt, og emner som inntil for nylig «lå på is» i den katolske mentalitet, drøftes med stor frimodighet. Observatørens — og mange andres — vanlige oppfatning av autoritet og form i den katolske kirke får unektelig en ny nyanse når de ser en kurie kardinal, en av de mektige, bli avbrutt på sekundet etter sine ti minutters taletid — og avbrytelsen vekker applaus! Det skjedde forleden, og gikk ikke ubemerket.

Det store problem

Bak biskopenes drøftelser av detaljspørsmål ligger jo dette uhyre vanskelige grunnproblem som bare en verdenskirke som den katolske kan oppleve så akutt og påtremgende: Hvordan bevare enheten gjennom mangfoldet, hvordan bevare mangfoldet under enheten? Faren er dobbeltsidig: Et mangfold som sprenger enheten fører til kaos og oppløsning, mens en enhet som vil uniformere alt, blir steril og dødbringende. Det dreier seg med andre ord om en fint avveiet likevekt, og det er disse to-tre tusen biskopers nesten overmenneskelige oppgave å finne en slik likevekt, i en tid da alt menneskelig fellesskap synes i oppbrudd og på vei inn i en ny, enhetlig verdenssivilisasjon. Den katolske enhet er altså en *spenningens* enhet, full av motsetninger som livet selv, og kirken må — for å leve opp til sin oppgave i verden — engasjere seg i begge retninger, i enhetsbevegelsen inn mot sentrum, og i den åpne mottagelighet utover mot menneskelivets periferi.

Det har imidlertid vært viktig at biskopene har hatt full frihet til å uttale seg. Etterhvert som de blir mer kjent med hverandre, er det også sannsynlig at de i langt større grad vil overlate til talsmenn for større grupper å forme sine innlegg, slik at man slipper de mange gjentagelser. Det hevdes også at paven har bedt kuriens folk holde seg tilbake, med den begrunnelse at deres mening kjenner man — det er de lokale biskopers oppfatning man nå vil høre. Og det får man for øyeblikket til gagns.

Pave Johannes har hatt den uhørte og optimistiske dristighet å legge dette veldige problem frem til debatt i en tid som vår. Han har kalt kirkelige administratorer av ytterst ulike opprinnelse, rase, sivilisasjon, mentalitet og erfaring sammen i Rom, for å tvinge dette uensartede religiøse og menneskelige tilfang til konfrontasjon og syn-tese, under den felles tro. Troens menneske må her se ett av de store og viktige øyeblikk i Guds Forsyn for menneskehetens skjebne. Men også det ikke-troende menneske vil vel kunne oppdage dimensjonene i dette åndelige og kulturelle eksperiment, hvis resultat blir så avgjørende for millioner av menneskers indre, åndelige liv.

For den som hele sin levetid har sett kirken entydig og ganske stramt regjert fra Rom, av den stab på vel 1 000 kirkelige byråkrater og teologiske fagfolk som i Vatikanet utgjør pavestolens personale og medarbeidere, er det forbløffende hver dag å se verdens-episkopatet toge inn i Peterskirken. Katolske minoritetsbiskoper fra overveiende protestantiske land og sorte, gule og brune misjonsbiskoper fra ikke-kristne land bringer problemer og erfaringer til drøftelsene som hittil bare har figurert i tildels glemte eller halvleste rapporter, og forlanger å bli hørt. Biskoper fra gamle og enhetlig katolske hovedland i Europa og Sør-Amerika lærer her noe nytt og utfordrende, samtidig som de krever respekt og forståelse for avdelinger av den katolske kirke som ikke på ti-tyve år kan omsjaltet fra et privilegert og noe søvnlug statskirkesystem til en erobrende og spenstig misjonskirke i en kristenhet som sosiologisk sett er døende.

Hvorfor nettopp liturgien?

Det var pave Johannes selv som det tilkom å velge hvor man skulle begynne, i drøftelsen av dette veldige problemkompleks. Han valgte liturgien — gudstjenesteformen. Det var klokt, og det var typisk: Det lå ham på hjertet å forlenge så langt som mulig den lyse og gode stemning av enhet og forståelse som preget konsilets åpning 11. oktober. Gudstjenestelivet i den katolske kirke har allerede lenge befunnnet seg i en reformbølge av rikt skapende utvikling — spørsmålet var med andre ord modent og gjennomarbeidet. Det vil ikke si at det manglede spenning — først og fremst rummer det jo spenningen innen en kirke som ut fra sin historiske tradisjon har en sterk slagside til det vesterlandske og det latinske i sin mentalitet og sine uttrykksformer, men som i dag skal leve og uttrykke seg i verdensdimensjonen, i folk og på breddegrader hvor denne arv er fremmed og ofte uantagelig.

Kan man vente radikale forandringer på dette område? Nepe umiddelbart. Det annet Vatikankonsil betegner bare begynnelsen på en stor og langvarig reformprosess i den katolske kirke, og kan egentlig bare innlede omstillingen. Allerede nå legger mange av kirkemøtets ansvarlige teologer det nåværende konsil bevisst opp som en etappe på vei mot det neste. I Roma er man i dag tilbøyelig til å legge større vekt på den betraktelige *mentalitetsforandring* som allerede har funnet sted, enn på hva der i denne

Dette fornøyelige øyeblikksbildet av en italiensk tepper er uten tvil inspirert av et autentisk snapshot fra «Match» — der en ganske riktig ser en biskop iført mitra og — kamera, i full aktivitet med det sistnevnte!

omgang kan oppnåes gjennom avstemninger. Folkesprogenes bruk i gudstjenesten, til større eller mindre fortrengsel for latinen, var i flere århundrer et «tabu-emne» i den katolske debatt. At det nå åpent og saklig diskuteres som mulighet på et konsil, viser allerede at den krampaktige samling om den latinske egenart som fulgte Reformasjonstidens kirkesplittelse endelig løsner. Men hvor meget man så kan synes at saken haster, må man her regne med tålmod og ventetid til saken modnes, med vidtgående forandringer som følge. Det er ikke så meget et spørsmål om hva Vatikanet tillater, som om at biskopene blir seg bevisst og anvender den rett til lokal selvbestemmelse som kirkeretten faktisk gir dem. I mange tilfeller bruker de ikke sin frihet.

Neste etappe

Liturgien — gudstjenesteformene — er et emne der det jo dreier seg om praktiske tilpasninger, og der kompromisser er mulige, uten at partene har følelsen av selvoppgivelse. Som sådant var det et utmerket åpningstema, som kunne bringe konsilets store maskineri igang. Men hva følger nå, når kirkemøtet — etter sigende ca. medio november — tar for seg neste punkt på dagsordenen? Igjen er det pave Johannes som velger emnet, og dersom ryktene taler sant, vil konsilet da få seg forelagt et uhyre viktig og omdiskutert punkt på dagsordenen, nemlig teologien og det doktrinale liv i kirken. Det er alment kjent at mange, svært mange av biskopene er lite tilfreds med det forberedende arbeide som her er gjort både i dets helhet og dets detaljer, og man kan — dersom dette punkt nå kommer opp — imøtese temmelig stormende debatter. Det vil i tilfelle, mot slutten av det annet Vatikankonsils første sesjon, føre til den første store styrkeprøven mellom biskoper som i konsilet først og fremst ser en konsolidering av de gamle standpunkter i høyst tradisjonelle former, og den del av bispeforsamlingen som mer eller mindre dristig fordrer at kirkemøtet også på dette vitale punkt blir hva pave Johannes har kalt en «aggiornamento» —dvs. en tilpasning til vår tids problemer og virkelighet. Kirken ville ikke være kirke dersom ikke dette var mulig. Spørsmålet er om prosessen vil skje nå, eller forsinkes, eller fullbyrdes uten og utenom konsilet.

Det er et spørsmål som egentlig savner hverken dramatik eller spenning, for den som kan måle tyngden av det kristne nærvær i menneskehetens liv og skjebne.

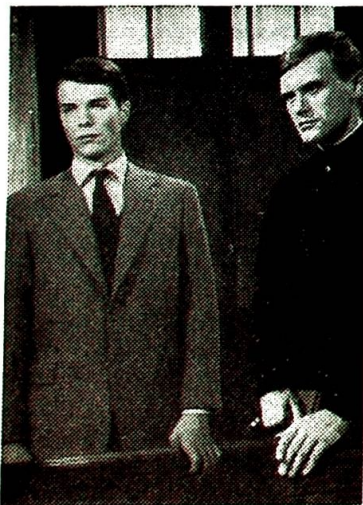
Vårt forhold til krig og fred i denne atomalder er sannelig i skuddet som kunstnerisk motiv. For øyeblikket tumler man med spørsmålet på hele tre Oslo-scener — nemlig Gimle kino («Du skal ikke slå ihjel») og to teatre: Nationalteatret med Dürrenmatts «Fysikerne» og Det Norske Teatret med Skagestads «Byen ved havet».

All mulig honnør ville en gjerne yde en fantasifull og initiativrik teatersjef, mannen bak den mesterlige oppsetningen av «Peer Gynt» — som man bare noen dager tidligere har overvært, rystet og grepet som av en enorm nyoppdagelse. Og man ville gjerne gått nærmere inn på tankene bak Skagestads eget drama — det er jo et vesentlig tema han arbeider med. Men det er umulig å gripe fatt i dem. En søker forgjeves etter et virkelig idéinnhold i «Byen ved havet» — enn si etter et kunstnerisk forløst budskap.

Dürrenmatts stykke ville til gjengjeld kreve en artikkel for seg. Det handler tilsynelatende om atomfysikerens ansvar — og enkeltmenneskets ansvar i det hele tatt. Men under denne problemstillingen lurar en annen, en metafysisk: Er verden ikke, av selve sin iboende ondskap, dømt til undergang? Kan vi overhodet gjøre noe for å stanse den på denne sin skjebnebestemte fortapelsens vei?

Claude Autant-Laras film «Du skal ikke slå ihjel» borer ikke så dypt. Men det er den vi må si noen ord om. Den er et partsinnlegg, og et sviende krasst sådant, for enkeltmenneskets rett til å ta sitt ansvar. Nærmere bestemt er det militærnektens sak han taler.

Samvittighetsnektelse av å bære våpen har hittil ikke vært akseptert overhodet i fransk rett. Først i årene etter siste verdenskrig er spørsmålet der i landet for alvor blitt aktuelt — ikke minst på bakgrunn av Algeriekrigens meningsløshet og ville grusomheter. Og president de Gaulle lovt allerede for et par år siden at spørsmålet skulle bli tatt opp så snart krigen i Algerie var forbi. Det står nå for tur til å bli behandlet i den franske nasjonalforsamling.

Laurent Terzieff og Horst Frank i «DU SKAL IKKE SLÅ I HJEL»

Laurent Terzieff som den unge militærnekteren, flankert av svikeren, den katolske presten.

Hittil har praksis vært følgende: En ung mann som nekter å gjøre militærtjeneste, blir stilt for retten og anklaget for militær ulydighet. Straffen er fra ett til to års fengsel. Ved løslatelsen blir han innkalt igjen — og fremturer han i sin forherdelse, er det ny straff. Slik kan man fortsette — og har man i enkelte tilfelle fortsatt — i mange år, inntil mannen simpelthen ikke lenger er stridsdyktig og kan finnes «uskikket til militærtjeneste».

Frankrike har lange militære tradisjoner, landet har i lange perioder hatt en eller annen krig gående. Fra 1939 til 1962 har det knapt kjent fred. Men denne praksisen går egentlig tilbake til revolusjonen, som innførte den alminnelige verneplikt, uten unntagelse: «Enhver franskmann er soldat og plikter å forsvare fedrelandet» (lov av 19. fructidor år IV). Det er litt for lett å sitte i det fredelige Norge og fordømme det tradisjonelle franske syn uten nyanser.

Ikke desto mindre er nå kravet stilt for alvor — en ny mentalitet, en ny situasjon krever en forandring. Og som et innlegg for denne forandringen er Autant-Laras film i lange sekvenser uhyre virkningsfull. Ikke så å forstå at han er interessert i å trekke opp noen bakgrunn, drøfte prinsipper. Han bare presenterer oss for en alminnelig ung mann som altså ikke vil slåss — først i kraft av sin kristendom, senere bare fordi det er «altfor dumt». Og vi blir rystet vidne til hva som hender — fengsel og dom er uavvendelige. Laurent Terzieff er en stor skuespiller og gir den unge mannen den rette blanding av usikkerhet og indre ro.

God er også i og for seg idéen med å føre inn en parallellhandling: En ung tysker har i stor sjelenød en gang under krigen foretatt, på ordre, en ulovlig henrettelse av en fransk motstandsmann. Han blir oppdaget senere, og tilfellet vil at de to sakene kommer opp samme dag for samme rett. Også denne tyskeren, som til overmål er prest, er sannsynliggjort — en svak karakter, en uklar situasjon, og valget mellom å skyte eller bli skutt.

Men her ender også sannsynligheten. Claude Autant-Lara må nære et sant hat til alt som heter geistlighet og andre autoriteter, særlig advokater og dommere, siden alt svømmer for hans blikk når han skal filme dem. Vi så det senest i hans forrige film, *Sannheten*, der Brigitte Bardot måtte kjempe en håpløs kamp mot et usannsynlig kobbelt karikerte jurister. Det er nøyaktig det samme som foregår her. Prestene er noen utålelige enten sleipe eller fjottede fyrer — den «arbeiderpresten» vi presenteres for ville ikke vært tålt på fabrikkén én time! Og sluttsekvensen ender i ren farse. Når Autant-Lara skal skildre dommernes rådslagning og avstemning, mister han alle hemninger. Man dekretterer høytidelig: For å ha adlydt en ordre om å drepe, frikjennes den kristne prest. For å ha nektet å drepe, dømmes den unge mann (som i mellomtiden er blitt omvendt til fritenker). Her er vi ikke lenger i noen psykologisk sammenheng i det hele tatt, men i den særdeles grovkalibrede tese. Autant-Lara har selv kalt sin film for «et fredsbudskap». Men slik skaper man ikke fred — ikke ved en så hatefull fortegnning av kirkens og samfunnets representanter.

(Forts. n. s.)

Smånytt fra våre naboland

Bokhøsten er over oss. «St. Olav» vil, så godt det lar seg gjøre, forsøke å orientere om de av årets bøker som kan ha særskilt interesse for våre lesere. Anmeldelsene vil følge utover vinteren. Til en begynnelse presenterer vi en del «småvarmt» fra Danmark og Sverige.

Både i Danmark og Sverige blir det trutt og jevnt utgitt katolsk litteratur. Det dreier seg, stort sett, ikke akkurat om bøker av imponerende omfang, — men det er da iallfall noe å bite i. Det er nok håp om at vi skal komme etter her i Norge. Men i alle tilfelle er det godt å være oppmerksom på hva som kommer ut i våre naboland.

Den danske katolske litteraturen har allerede litt av et marked her i Norge. *Pauluskredsens* publikasjoner faller meget billigere når man abonnerer på det hele. Den utgir, såvidt vi vet, foruten kvartalskriftet «Ånd og Liv» minst én bok pr. år. Den nettopp utkomne store *Mariabogen* av Peter *Schindler* vil bli omtalt særskilt. Men serien *Ånd og Liv* fortsetter også med å holde en god standard. De to senest utkomne heftene handler om «Troen» (nr. 14) og «De syge» (nr. 15). I det første behandler pater *Drouzy* troen slik den først trådte frem i historien gjennom «Abraham, vår far i troen» — og pater *Grégoire* viser så hva det egentlig er å tro. Heftet om «de syge» består hovedsakelig av en lang artikkel av pater *Rieber-Mohn*: «Kirken og det syke menneske» — den vil huskes av noen fra Katolsk Forums serie med religiøse foredrag fra et par år tilbake.

Arne Frost-Hansens Forlag har også et par små bøker som kan interessere en katolsk lesekrete. «En sang på trapperne. Salmer af kong David» er en vakker utstyrt liten bok med en moderne gjengivelse av åtte Davidssalmer, rikt illustrert med tresnit av billedhuggeren *Ejgil Vedel*. Det skulle være en fin liten gavebok. Og det samme vil vi si om den danske oversettelsen av professor *Alf Ahlbergs* små betraktninger: «De sene år. En høstlig meditation». Det er en meditasjon over alderdommen — men på disse 38 små sidene får *Ahlberg* sagt mangt og meget om hva det er å være menneske — enkelt og avklart. Og endelig har *Frost-Hansen* påny utgitt *Hugo von Hofmannsthals* versjon av «Det gamle Spil om Enhver» — i *Johannes Jørgensens* lyteløse gjendiktning. Også det er en bok som på få og knappe sider har meget å si om menneskenes

Allikevel — la oss gi det siste ordet til den franske filmkritikeren, dominikanerpater *Charles Avril*. Til innvendingen: «Men filmen forenkler problemet!» svarer han tørt: «Hvem forenkler problemet — er det ikke snarere den lov som automatisk dommer til fengsel, uten å undersøke hans motiver, enhver som nekter å bære våpen? Og det — slik en av dommerne bemerker det i filmen — fengsel på livstid, «i små biter»?»

Kriton.

lodd! Spillet om *Enhver* er jo egentlig et middelalderisk mysterispill, men det har ikke mistet noe av sin aktualitet — det er virkelig spillet om mennesket selv, til alle tider.

I Sverige utfolder nå *Peters de Dacia*-forlaget en livlig aktivitet. La oss først nevne den «Bilder ur Kyrkans historia» som søster *Catharina Broomé* O. P. har utgitt — den er beregnet på femte og sjette skoleår. Det må være all grunn til å ønske til lykke med denne lille kirkehistorien, som har lite av skolebokens tørrhet, den engasjerer barna religiøst, men blir likevel ikke sentimental. Vart og fint forklarer også forfatterinnen slike vanskelige ting som skismaet med Østkirken og reformasjonen. En mangel ved boken synes det oss å være at den ikke har med noe om de protestantiske samfunnene etter reformasjonen, men de er vel da ment å komme med i neste skoleår? Ellers har boken selvfølgelig en god del spesialstoff om Sverige. Men det skulle ikke behøves mer enn å erstatte dette med tilsvarende norsk stoff, for at vi her kunne få en utmerket lærebok for Norge. Boken har også gode illustrasjoner.

For voksne katolikker må nevnes en annen slags historiebok, nemlig den «Svensk katolsk bibliografi» som *Kajsa Rootzén* har utarbeidet. Det er blitt en hel bok på 75 sider, og inneholder en systematisk oversikt over alt som er utkommet på svensk av «katolsk litteratur», iallfall etter 1900 — ikke bare bøker, men også en god del tidsskriftartikler. Den omfatter da ikke bare arbeider av katolske forfattere, men også slike ting som på grunn av sitt emne kan være av interesse for katolikker. Registret spenner vidt — fra teologi til emner som «ordner og klostre», kulturhistorie, kunst, litteraturhistorie og biografier. Den vil være av stor nytte for enhver som forsøker å lese litt mer systematisk om katolske emner.

Vi forlater heller ikke kirkehistorien med de to små helgenbiografiene *Petrus de Dacia* nylig har gitt ut. Den svenske katolske historikeren *Alf Åberg* har skrevet om «Sankt Patrick», og forfatterinnen *Eva Berg* har laget en bearbeidet oversettelse av *Gertrud von Stotzingens* biografi av «Den heliga Elisabet». En kan kanskje stusse et øyeblikk over valget av objekter — andre helgener kunne synes mere nærliggende å biografere. Men for det første er disse to biografiene bare ledd i en serie (der bl. a. *Alf Ahlbergs* Augustinus-biografi foreligger, og likeledes en skildring av *Charles de Foucauld*). Og dertil må det sies at begge disse biografiene virkelig er leseverdige. Ikke minst er de verdifulle ved sin måte å nærme seg stoffet på. *Alf Åberg* har en vanskelig oppgave med *St. Patrick*, så overgrodd som denne skikkelsen er blitt med legender i århundrenes løp, og så lite som vi egentlig vet om ham. Men *Åberg* greier på disse sidene, med kildekritiske metoder, å tegne et godt og levende bilde av irlendernes apostel, av det egenartede miljøet han levde i og den forvandling av Irland hans virksomhet avstedkom. Hele Nordvest-Europa ble kristnet ikke minst takket være de irske munkene, *Patricks* åndelige barn.

Når det gjelder *Sta. Elisabeth* av *Thüringen*, beskytterinnen for den søsterkongregasjonen som bærer hennes navn, er det likeledes både et fint personportrett og en god miljøskildring forfatterinnen gir. Det er i virkeligheten meget godt gjort ikke å forfalle til glansbilledesentimentalitet når en skal skildre et emne som dette: Den yndige unge prinsessen som bare alt for tidlig mister sin høyt elskede mann, landgreven av *Thüringen*, som må forlate sitt slott og leve i et skjul nede i landsbyen — fordi hun ikke vil gi opp den kjærligheten som har preget hele hennes liv: kjærligheten til Kristus i hans fattige. Og som dør

(Forts. n. s.)

BLIKK på TIDEN

KRISTEN I ALGERIE

■ Tiden leger alle sår, heter det. Nå skal tiden forsøke å lege de uhyggelig mange og dype sår som vennskapet mellom europeere og muhammedanere i Algerie har fått. 250 000 europeere — de aller fleste iallfall av navn katolske kristne — har tatt fatt på Algeries nye arbeidsdag, sammen med sine muhammedanske landsmenn.

Kirken får *andre* kår i et uavhengig enn et franskstyrt Algerie. Men foreløpig neppe *verre*. Det skyldes dens egen holdning under opprørskrigen, som, tross de naturlige europeiske sympatier hos flertallet geistlige, var korrekt.

Det skyldes enda mer enkeltmennesker som erkebiskopen av Alger, Mgr. *Duval* — hvis stillingtagen for rett og rettferdighet snart skaffet ham oppnavnet «Muhammed» hos europeerne. Og det skyldes på samme måte folk som pastor Alfred *Berenguer*, som nå sitter i en høy stilling i den algirske «Røde Halvmåne» (tilsvarende Røde Kors) og er en av de seksten europeiske deputerte i Nasjonalforsamlingen. Tidlig under krigen måtte han flykte fra Algerie, og i en samtale med Albert Henrik *Mohn* (Verdens Gang 3. nov.) har han fortalt om den umiddelbare årsaken til det: Mens han var sogneprest i Montagnac, var 80 algirske gisler blitt meid ned som represalier for drapet på en fransk løytnant. Søndagen etter ble plasskommandanten, den ansvarlige for masse mordet, av Berenguer vist ut av kirken — «inntil han hadde bedt om tilgivelse».

Dermed var pastorens dager i Algerie talte. For de militære hadde nok også andre årsaker til å se skjevt til ham, heter

ensom og forlatt, bare 24 år gammel. — Det er som en forstår hennes åndelige døtre, Elisabethsøstrene, bedre, når en med denne biografien lærer å kjenne den helgen de har valgt som sitt forbilde.

Katolsk økumenikk er visst knapt tidligere blitt behandlet i bokform her i Norden? Det er imidlertid emnet for to brosjyrer skrevet av dominikanerpater François *Refoulé*, som har sitt virke i Lund. «Katoliken och protestanten» har som undertittel «et økumenisk innlegg». (Det er kommet som nr. 5 i serien «Katolske Småskrifter» — Petrus de Dacia). Det andre er utgitt av Dominikanerne i Lund og har som tittel «Konciliet: Mission och ekumenik». Begge disse brosjyrene — som vel egentlig er foredrag — er populær teologi i ordets beste forstand.

Begge skriftene er først og fremst rettet til katolikker. Det første redegjør mer i alminnelighet for hvilken økumenisk innstilling som bør råde blant oss i vårt forhold til anderledes troende. Det synet på den kristne enhets problem som der kommer til orde, svarer til det som nå mer og mer vinner gehør i ledende katolske kretser — og sikkert til pavens eget. I den andre brosjyren viser pater Refoulé hvordan både protestanters og katolikkens nye forhold til misjonen tvinger frem enhetskravet. Selve det synlige fellesskap de kristne imellom er jo nemlig en del av budskapet, en del av evangeliet. Så lenge ikke dette fellesskapet eksisterer, så lenge vil ikke evangeliet ha makt til å slå igjennom. Han siterer generalsekretæren i Kirkenes Verdensråd, Visser t'Hooft: «Det rår ingen tvil om at det Nye Testamente betrakter den enhet som finnes i Kristus og som kom til uttrykk i urkirkens liv, som en integrerende del av det glade budskap det formidler.»

det i et intervju med en fransk journalist — nemlig hans kontakter med FLN:

«Ser du, de begynte med å be meg om medisin og proviant. Jeg visste at de ble forfulgt oppe i fjellet. Kampen var ubarmhjertig. Skulle jeg nekte mat til folk som sultet, nekte penicillin til de døende? Jeg som var Kristi representant i Montagnac... Nei, det var umulig. Men dermed hadde jeg kastet meg ut i det. De fattige, det var jo dem. Jeg åpnet prestegården for de sårede. Og det fikk selvfølgelig folk vite. Soldatene ville ha tak i meg, jeg måtte rømme...»

Siden kom Berenguer til Tunis og arbeidet aktivt for FLN. Og idag sitter han altså i Nasjonalforsamlingen — for første gang i historien har en katolsk prest politisk ansvar i en arabisk stat.

Hva en pastor Berenguer kan bety for fremtiden? Kanskje lite — selv om han ikke er den eneste av sin sort. Hverken biskopenes eller de unge katolske kadrenes resolute støtte til Castro har kunnet hindre Cuba i å velge voldens vei. Men for de kristne i Algerie står iallfall ennå alle muligheter åpne.

KAN VI FORSKER OSS TIL FRED?

■ Hvordan kan vi sikre freden? Det er en sak der tales meget om — men tenkes alt for lite på. Dog — i Instituttet for Samfunnsforskning har i de siste tre årene et lite team sosiologer og andre arbeidet med en splittet vitenskapelig disiplin: fredsforskning. En del vil uten videre si at dette er humbug — freden må begynne i menneskenes hjerter, vil man si, og ingen andre steder. Nå kommer meget an på hva Staten vil si, for fredsforskernes videre arbeid — de midler de hadde er brukt opp, og man ber Staten om nye 300 000 eller 400 000 kroner.

Kan vi da forske oss til fred? Selvfølgelig nei, sier arbeidets entusiastiske leder, magister Johan *Galtung* — men vi kan forsøke å *avklare belingelsene for fred*. Vi kan undersøke hvor-

Kort sagt: Våre naboland kan by på en pen liten årshøst av katolsk litteratur — en høst som også vi efterblivne nordmenn bør nyte godt av.

E. G.

Denne svenske middelalderskulpturen pryder omslaget av den lille boken om Sta. Elisabeth av Thüringen.

dan de menneskelige konfliktmekanismer virker i praksis — og dermed har vi en ny viten, som kan bli betydningsfull hvor det gjelder å forhindre at en konflikt seiler opp.

Fredsforskningen har ennå ikke fått vise sin nytte i praksis, disiplinen er som sagt splittet ny, selv i Norge, som er et foregangsland på området. Det bør vi fortsette med å være. Når vi kan greie halvannen milliard til krigerske formål, må vi kunne greie fattige tre—fire hundre tusen til en innsats for freden. Det er sant å si et minimum. For om for eksempel den kristne kirke nok sier at den fattige ikke skal stjele fra den rike, krever den allikevel at man legger de materielle vilkår til rette for at budet kan bli overholdt, ved en rettferdigere samfunnsorden. På samme måte er det med freden: Vel må den begynne i det enkelte menneskesinn — men kjennskap til hva som bringer krig er allikevel et godt — og kanskje et nødvendig — grunnlag for en fredsstifter å bygge på.

KIRKEN MÅ BESTEMME SEG

■ Den nye lovinnstillingen om trossamfunnene og statskirken får etterhvert bølgene til å gå ganske høyt på statskirkelig hold. Sogneprest *Seland* har levert to nye skarpe kronikker: «Kirkens babyloniske fangenskap» og «Vår kirke ingen kirke?» (Vårt Land 26. okt. og 1. nov.). Sogneprest *Aksel Solbu* følger opp i Morgenbladet (7. nov.): «Et likevektsforhold forstyrres.» Gjennomgangstemaet er her, som alt tidligere på annet kristelig hold, at noe burde gjøres for å hevde kirkens

stilling i forholdet til staten: «Det blir nok protestert på kirkelig hold, men aldri slått i bordet.» (Solbu.)

Så enig, så enig. Men når Solbu hevder at den nye loven faktisk *priviligerer* frikirkene fremfor statskirken, har vi vanskelig for å følge ham; han etterlyser ett eneste konkret eksempel på hvilke privilegier statskirken nå har igjen — «om det var mulig å komme med det». Det tror vi nok: Alle skolebarn som bare ønsker det, får undervisning i statskirkens kristendom flere timer i uken hele skoletiden igjennom. Alle statskirkens prester får sin lønn av staten. Det er ikke så lite bare det!

Men vil statskirken hevde sin stilling overfor staten, må den også bli enig med seg selv om å være kirke. Vi forstår godt det nye forslaget om å legge konfirmasjonsundervisningen inn i skoletiden — det er båret av et ønske om å gjøre denne undervisningen mer effektiv, gi den bedre tid og meddele den på et tidspunkt på dagen da barna ennå er mottagelige. Det er sant å si vårt eget argument for å få frihet til å holde katolske skoler, hvor barna kan meddeles en skikkelig religionsundervisning! Men vi forstår også alle de betenkeligheter som reiser seg mot dette prosjektet, som vanskelig kan annet enn føre til ny sammenblanding av statens og kirkens områder — noe man så gjerne skulle bort fra. På forskjellige premisser er da også, såvidt vi forstår, så forskjellige organer som *Lærerinnelaget* og *Vår Kirke* (6. okt.) enige i prinsippet: Konfirmasjonsundervisningen bør være kirkens egen sak — den er en innføring i kirkens eget liv og bør skje på kirkens egen grunn. *Angelico.*

AV
KIRKENS
LIV:

Han står for døren

Den lange rekke søndager etter Pinse tar nå slutt, og med den, vårt kirkeår. Kretsen lukker seg, tidens hjul ruller videre, men før Kirken, på ny opptar sin vandring gjennom et nytt liturgisk år stanser den og ser fremover mot målet, mot evigheten, mot den definitive fase av dens liv, den som blir innledet av Jesu gjenkomst. «Kom Herre Jesus» lyder da dens bønn.

Ikke at den gjør seg noen illusjoner om hvordan denne Herrens dag skal være: av Jesus selv, i det evangeliet som leses høytidelig både siste søndag etter Pinse og første søndag i Advent, lærer Kirken at Herrens dag ikke skal opprinne som en lykkelig morgenrøde etter en rolig natt. Kirken vet at den ikke skal gå over fra sin jordiske tilstand til sin himmelske herlighet fredelig og uten møy. I evangeliets både dunkle og lynende tekst — med dens merkelige alternering av budskapet om verdens ende — leser vi at vi ikke vil bli spart for prøvelser og farer og kan vente oss

mange fristelser og megen forvirring. Det skal gjelde for hele Kirken, når den opplever verdens undergang, som det skal gjelde for den enkelte kristne, når han går sin jordiske oppløsning og sin dom imøte.

Det er et dystert bilde som Jesus tegner av de siste dager og av sin gjenkomst i triumf. Man forstår at det har kunnet inspirere middelalderens mennesker klagesangen «Dies iræ», som opprinnelig ble sunget den siste søndag etter Pinse før den gikk over til å være en fast del av liturgien for de avdøde. Man skal ikke gjøre seg noen lettkjøpte forventninger, Kristus er uten illusjon om den pris vi vil måtte betale for vår troskap. Men samtidig vil Han at vi skal være tillitsfulle: «Prøvelser skal dere ha, men de er til for å frigjøre dere, de er til for å samle de utvalgte, — løft deres hoder, for deres forløsning er nær!»

Hva skal vi så gjøre for at Herrens dag ikke må overrumple oss som en tyv? For at den ikke skal kaste redsel over oss, men at vi, midt i alt det opprivende og forvirrende, må være forankret i tillit og fortrosthing? Svaret på det spørsmålet ligger i dette: At den seierrike fase av Kirkens liv — og av vårt eget liv — den fase som Kristi gjenkomst skal innlede, skal begynne med en dom. «Han skal komme igjen for å dømme de levende og de døde», synger vi i vårt Credo.

Det vi kan gjøre er å leve slik at vi, på en måte, ikke blir dømt — fordi vi hele vårt liv igjennom har trodd på den Kristus som rettferdiggjør, og som utelukker dommen. «Den som tror på meg skal ikke bli dømt», sier Jesus. Vi kan leve slik at vår dom blir avsagt allerede her n e d e, slik at Kristus, alt nå, må kunne skjelve oss ut på grunn av vår tro og vår kjærlighet; slik at han på den siste dag bare har å kjenne oss igjen og åpne sine armer for oss. Den som oppriktig har tatt imot Kristus og åpnet sitt liv for Ham behøver ikke å frykte for dommen, ja, han behøver egentlig ikke å tenke på dommen.

Herrens gjenkomst? Men, den sanne kristne er jo vant til den! Alt lenge før D a g e n bryter frem — ved tidenes

G. A. LØVLAND

Kirken i Norge har mistet en av sine mest trofaste sønner og en hedersmann: Sorenskriver G. A. Løvland døde 29. oktober, 76 år gammel.

Gunnar Andersen Løvland var født i Froland, men var med sterke slektsbånd knyttet til Setesdalen og kom til å leve en stor del av sitt liv der. Hans onkel var statsminister Løvland. I mange år drev han sakførerforretning i Arendal, men fra 1936 til han gikk av i 1957 var han sorenskriver i Setesdal. Under krigen deltok han i hjemmefrontledelsen i Aust-Agder. De siste årene var han bosatt i Oslo. Løvland konverterte til den katolske kirke i 1934.

I «Fædrelandsvennen» skriver Jannes Bjørnsen bl. a. disse minneordene:

«Sorenskriver Løvland var noe av et ideal som menneske, en ener blant enere. Han var så rakrygget på alle måter, han var så rettferdig og vennsæl. Alle som lærte ham å kjenne, ble betatt av ham. Et slikt menneske er det en forunt å treffe ytterst sjelden. De som regnet seg for hans venner, var derfor også stolt av det.

Han var ikke bare i skikkelse en høyreist mann. Han var så nobel og tolerant, en virkelig adelsmann i all sin ferd. Gjennom sitt lange liv som jurist oppnådde han da også en ganske enestående tillit. Han var slik at man lett kom på talefot, fordi han i alt var så inderlig menneskelig og naturlig. Aldri merket man noen som helst form for nedlatenhet. Da han ble sorenskriver, kom han på sin rette plass. For han eide alle betingelser for å bli en rettferdig dommer, han tok aldri lett på noe. Det var en fryd å høre hans ledelse av rettssaker. Han skulle så visst ikke skremme noen. Alltid var han hjelperen. . . . Når han talte til setesdølene på deres egen dialekt, følte de seg straks på hjemmebane. — Skrivaren var de glad i, han så de opp til mer enn noen andre.»

«St. Olav» lyser fred over hans minne. R.I.P.

Hvert av konsilets plenums møter begynner med feiringen av messen, ved et av konsilets medlemmer. Ved det tiende plenums møte, den 30. oktober, var dette ærefulle oppdrag tilfalt vår egen Oslobiskop, Jakob Mangers.

ende for hele Kirken, og i dødsøyeblikket for hver av oss — har Jesu komme på den ytterste dag utallige ganger vært foregrepet i Kirkens liturgi. Hver messe, hver sakramental Kristus-opplevelse er ikke bare et minne om Jesu lidelse, men også en bebudelse, en virkelig forsmak på hans herlighetsfulle tilbakekomst. Kristus kommer til oss hver gang vi oppriktig feirer Eukaristien. Og hver gang han kommer til oss feller han en dom over vårt liv og skjelner det gode fra det onde. Han tar på seg vår skrøplighet og våre synder og meddeler oss litt av sin hellighet.

Når vi således i vårt liv her nede har opplevet hans komme i nåden, hvilken trygghet, hvilken glede skal vi da ikke føle den dag han kommer tilbake i herlighet? Når vi, i årenes løp, i sakramentene, har underkastet oss

UTLANDET

TAUSHETENS KIRKE

Landene bak jernteppet er bare representert ved konsilet med en liten prosent av sine biskoper — til tross for at et større antall enn det man våget å håpe på, er kommet til Roma. De hardest rammede landene er *Kina* og de kinesisk influerte kommunistdiktaturene i Øst-Asia. Invitasjonen til biskopene i *Nord-Vietnam* er alle kommet tilbake uåpnet med påskrift: «Avslått mottatt av adressaten.» Fra *Nord-Korea* kommer heller ingen. Fra selve *Kina* kommer ingen, men eksil-Kina er representert av kardinal *Tien* og ti kinesiske biskoper fra *Formosa*, likeså 48 utviste biskoper og erkebiskoper av europeisk avstamning.

Blant landene bak jernteppet i Europa er det episkopatene i *Jugoslavia* og *Polen* som har den frieste stilling. Fra *Polen* er det kommet en betydelig delegasjon, med sin uredde kardinal, erkebiskop *Wyszinski*, i spissen. *Jugoslavia* er også godt representert.

Mer enn man kunne håpe var den øst-tyske deltagelsen. Fire øst-tyske biskoper er kommet til Roma, mens de øvrige tre var forhindret av helsemessige grunner.

Fra *Tsjekkoslovakias* elleve bispedømmer er det kommet tre representanter — ingen av dem residerende biskoper, men to apostoliske administratorer fra *Slovakia* og en hjelpebiskop, Mgr. *Tomasek*. Mgr. *Tomasek* er ikke anerkjent av regjeringen og kan ikke utøve sitt regulære embede. Han har i lengere tid vært traktorfører på en kolchos. Erkebiskopen av *Praha, Beran*, og fem andre biskoper som fremdeles lever, sitter enten i fengsel eller er hindret av regjeringen i å utøve sitt embede.

Ungarn har sendt to biskoper og en apostolisk administrator. Kardinal *Mindszenty* og ti andre biskoper er «forhindret» av forskjellige årsaker.

Romania har seks katolske bispedømmer, men ingen representant i Roma.

Derimot har den lille katolske minoritet i *Bulgaria* vært i stand til å sende to representanter — en av latinsk ritus og en fra den byzantinske.

barmhjertighetens dom, som etterhvert har virket oppløsende og tilgivende på vår elendighet og synd, hva har vi da å frykte? Når alt ondt i vårt liv likesom er smeltet bort ved Kristi hemmelighetsfulle nærvær? Nei, så ofte har vi da kalt på og tatt imot Kristi første komme — det som står i nådens tegn — at vi ikke skal kunne bli forferdet ved hans annen komme — det som skal skje i dommens tegn.

Kom Herre Jesus! Dette er ord som kjærligheten og tilliten fant frem til; man tiltaler ikke en fremmed i denne tone. Meningen med den rekke av kirkeår det er unt oss å leve er nettopp å gjøre oss så fortrolige med vår Frelser, så vant til hans komme blant oss at vi på den ytterste dag må kjenne ham igjen, og at vi også med kjærlighetens trygghet oppriktig må kunne lengte etter gjensynet.

Th. P.

Albania: Ingen vet noe om landets tre katolske biskoper, etterfølgere av dem som ble myrdet i årene kort etter krigen.

Latvia og Litauen: Tre prester, med tittel av kapitelvikarer, er kommet med fullmakt for å representere de tre gjenværende biskoper.

Endelig er den *ukrainske* kirke legalt utslettet. Alle dens biskoper er døde på en nær, nemlig metropolitt *Slip'ij* av Lvov, og han sitter i konsentrasjonsleir. Den ukrainske kirke er allikevel representert av biskoper som styrer eksilukrainernes samfunn i Vest-Europa og Amerika.

APPELL FRA ANGOLA

Ifølge det franske tidsskriftet *Informations Catholiques Internationales* er det nå ti angolesiske prester som sitter i forvisning i Portugal. I et brev fra en av dem, som ad hemmelige veier er kommet bladet i hende, rettes en inntrængende appell til de katolske myndigheter om å gripe inn. Blant de ti prestene er generalvikaren hos erkebiskopen av Luanda, Joaquim Mendes *das Neves*, kansleren samme sted, pastor *de Andrade* (såvidt vi vet bror av opprørslederen), videre redaktøren av en katolsk avis, flere professorer ved seminaret i Luanda og noen sogneprester. Så heter det i brevet:

«Fire av disse prestene har hatt meget å gjennomgå i portugisiske fengsler og er blitt prylt av PIDE (statspolitietts folk). Seks har tilbragt over et år i fengsel uten å kunne feire messen. For øyeblikket er bare pastor *de Andrade* i fengsel — for tredje gang. De andre lever under overvåkning i forskjellige ordenshus.

Erkebiskopen av Luanda har bedt om at to av disse prestene måtte få reise til Roma. Det er blitt avslått. Der- som ikke biskopene lenger har noen myndighet, da er ikke jernteppet bare på den andre siden.»

I brevet blir det videre understreket at Angolas kristne fremtid avhenger av de sorte prestene: «I morgen vil det være for sent. De hvite misjonærene kommer til å bli drept eller utvist. Så vil man si at det er kommunisme. Det er de portugisiske katolikker som i dag åpner døren for kommunismen ved å fengsle og utvise de sorte prestene, hvis oppgave det skulle være å bistå de sorte katolikkene og hjelpe dem med å finne de prinsipper og de rettferdige midler som kan virkeliggjøre deres ønsker uten tragiske omveltninger. Den katolske verden skal vite dette: Vi, sorte prester, vi er fengslet på mistanke, i strid med sannheten, vi blir urettmessig landsforvist, uten mulighet for å forsvare oss eller iallfall for å komme for domstoler, slik vi gjerne ville det. . . .

Til sist: Vi bønnfaller bladets lesere om å be Gud åpne øynene på dem som har øyne til å se med og ikke vil se, og om at de som har ører å høre med, lytter til oss før det er for sent for Angolas kirke.»

Et betimelig hanegal

Ved tidligere tiders konsiler har det undertiden gått livlig for seg, atskillig livligere enda enn denne replikkvekslingen under Tridentinerkonsilet: Så opptatt som dette konsilet var av reformproblemer, var det ikke alle dets medlemmer som ville se at reformen kanskje først og fremst burde gjelde Kirkens egne organer. Da en fransk biskop stod frem og krevde reform av kurien, ropte en kollega: «Nei hør på hanen, så fint han galer!» «Ja,» ropte franskmannen tilbake, «og da Peter hørte hanen gale, omvendte han seg og gråt!»

Til hyggestunden
hører
en god tobakk...

TIEDEMANN'S GUL
er gull verd!

Ved DÅP eller
KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESENS BANK
AKTIESELSKAP
OSLO

AFRIKA

Nytt fra de enkelte land.

Kirkens skjebne i Afrika er temmelig ulik i de enkelte land. I Sudan er regjeringen sterkt kirkefiendtlig innstilt. Derfra innløper nå melding om at tre misjonærer er fengslet for å ha døpt tre katekumener. Ifølge nylig vedtatte lover må enhver sudanese som vil døpes, søke myndighetene om tillatelse. I Uganda har derimot kirken nylig deltatt i uavhengighetsfeiringen som den viktige samfunnsfaktor den der er. Uganda har 6,5 mill. innbyggere, av dem er over halvparten kristne. To millioner er katolikker. Forut for uavhengighetsfeiringen gikk en forsoning mellom den katolske erkebiskop *Kiwanuka* og kongen av Buganda, som er anglikaner. Det har vært en del rivninger mellom katolikker og protestanter i landet i de senere år. Erkebiskop *Kiwanuka* og den anglikanske erkebiskop utsendte imidlertid til

uavhengighetsdagen en appell til de troende om å bygge landet i enighet.

Under feiringen av fireårsdagen for *Guineas* uavhengighet tok den nye erkebiskop av Conakry, Mgr. Tchidimbo, ordet for å understreke at kirken var med i Sékou Tourés revolusjon og gikk inn for «en afrikansk sosialisme».

I *Sør-Rhodesia* har den katolske erkebiskop av Salisbury sluttet seg til en protest fra fire protestantiske kirkeledere mot et lovforslag som har til hensikt å undertrykke all politisk aktivitet fra de innfødte nasjonalisters side. De fem geistlige oppfordrer statsministeren til å sammenkalle en konferanse hvis mål skulle være å «oppheve den systematiske knebling av opposisjonen».

FRANKRIKE

Byggeordenen bygger videre.

Den internasjonale katolske byggeorden, grunnlagt i 1952 av pater W. van

Straaten, har nylig lagt frem sin årsberetning for 1961. Av denne fremgår at i dette året har 4 000 frivillige fra 17 forskjellige land ofret 300 000 arbeidstimer på å hjelpe byggeordenen med å reise kirker, hospitaler og boliger. — I de ti år som er gått siden starten har ordenen hjulpet til med å bygge over fem tusen bygninger verden over. Den teller ca. 80 000 medlemmer.

OBS: fra og med fredag 16. november og hver fredag før jul, er

ST. OLAV BOKHANDEL

Akersv. 5, Oslo,

åpen til kr. 19.

De øvrige dager til kl. 16,
lørdag » » 14.

Halden-firmaer	Gunnar Setterquist Elektrisk forretning. Aut. installatør HALDEN - BERG - IDD Tlf. 1981 og 1733 — Storgt. 1	Karl Knap A/S Tlf. 2710 Bygningsartikler — Rør og Maskinforretning Linoleum
SIGURD GRØNNERN Manufaktur og utstyr Tif. 2746	A/S HALDENS BRYGGERI	F. JØRGENSEN Aut. rørlegger - Rørhandel Tif. 1844 - 2535
HALDEN FARVEHANDEL A. Sandaker, Torvet Tif. 1264	Paul Johannesen Alt i ux og optik TELF. 20 11	ØSTFOLD SNEKKERIFABRIKK Dører — Vinduer — Trapper Kjøkkeninnredninger Tif. 1630
Bergens-firmaer	HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstysforretning TORNØEGÅRDEN - BERGEN	A/S Kr. Madsens Bok- og Papirhandel BERGEN Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482
Johan H. BENZON A/S En gros - Telefon 10106	K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pøsefabrikk Solheimsgt. 25 Tif. 99 016 Bergen	A. K. EGGE A/S Frukt og grønnsaker En gros
Eches Farvehandel NYGÅRDSGT. 4	 All slags skadeforsikring	ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergon Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjøll»

USA

Integrasjon i de katolske skoler.

Den integrasjon av sorte elever i katolske skoler, som ble forordnet for det nye skoleår av erkebiskopene av New Orleans og Atlanta, har løpt temmelig stillferdig av, og har vært meget vellykket. Segregasjonistene har organisert demonstrasjoner, bl. a. har Ku Klux Klan brent sine tradisjonelle kors på fjorten steder. I erkebispedømmet New Orleans

nådde imidlertid fremmøtet opp i 92 % av de innskrevne elevene. Bare på ett sted, som står helt under en av de ledende rasefanatikernes økonomiske innflytelse, måtte de fem fremmøtte negerbarne gi opp å fortsette. De katolske myndighetene må nå ta på seg en følelig ekstra økonomisk byrde, idet de lokale myndigheter herefter nekter å betale de katolske elevenes transport og skolemateriell, som de hittil har gjort.

KRISTIANSAND S.

TAPET OG KUNST

ARTIKLER

Kristiansand S.

Tollbodgt. 15 A

Telefon 23 930

KRISTIANSAND S.

ALT I SKILT
 Elektro-teknikk
 Industri - Militær
 Skip - Sykehus
 Reklame - Varemesse

Gravør Trygve Køhn
 Kristiansand S.

Konditori og Kafé

Telefon 22 281

Etabl. 1870

KRISTIAN FRIVOLD

Kjøtt & Pølsevarer

Tlf. 22 175 — Kristiansand S.

EMIL SYVERTSEN
 Skotøyforretning

Eldste forretning i bransjen.

Skippergt. 41

Kristiansand S.

Reinhartsen & Co.

FISKEFORRETNING

Tlf. 25 884 - 22 932

Sigurd Gramén

SPESIALOPTIKER

Spesialitet: Brillor

Kristian 4des gt. 20 - Telefon 25 005

BOKHANDELEN
 i Sparebankbygningen Kristiansand S.

OSKAR PEDERSEN %

Kolonial engros

Spesialfirma for leveranser til restauranter, hoteller, sykehus etc.

Sentralbord 29 516

C. P. WINTERSBORG

Spesialforretning i
 AMATØRFOTO og FILM

Sparebankgården — Tlf. 22 016

W. Nørgaard Jensen

FRUKT- OG GRØNNSAKFORRETNING

S. Hennig-Olsen

Etablert 1924

KRISTIANSAND S

Sjokolade - Frukt - Tobakker
 Iskremfabrikk

A. KRUSE SMITH

Entreprenørforretning

KRISTIANSAND S

Ole Moe
TIL FØRSTES TERTIEN

Bygningsartikler — Jern & Stål m. m.

Tlf. 24 452

SIGURD SØRENSEN
 Begravelsesbyrå

Holbergsgt. 15 — Tlf. 22 153 — 25 717
 Egen likbil for transport

TOR RUUD

Aut. Rørleggerforretning

Hannevik Terrasse 5 - Kristiansand S.

Tlf. 25 759 - 22 908

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

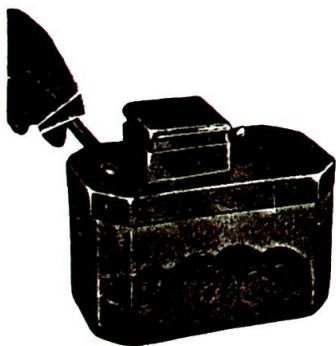
Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Jens J. Andersen
OSLO - CENTRALBORD 68 34 00
Beste leverandør av
Kjøtt-flesk-pølsevarer

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

«KLAR»
Fåes i banker over hele landet

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

THRONSEN & CO. BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

WISBECH

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

ERLING MOE

God fisk

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

Over til Kombinert!

Forsikringen som gir den beste
beskyttelse når skader inntreffer.

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

SØREN HANSSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90